

Συστηματική και ταυτόχρονη εκμάθηση δύο ξένων γλωσσών από την πρώιμη παιδική ηλικία: στάσεις και αντιλήψεις των γονέων σε ένα ιδιωτικό σχολείο

Ελένη Παπαροϊδάμη

Περίληψη

Στην παρούσα ανακοίνωση παρουσιάζονται τα αποτελέσματα μιας έρευνας με σκοπό την καταγραφή και την κατανόηση των στάσεων και των αντιλήψεων των γονέων ως προς τη συστηματική και ταυτόχρονη εκμάθηση δύο ξένων γλωσσών από την πρώιμη παιδική ηλικία, ειδικά στο περιβάλλον ενός ιδιωτικού σχολείου που παρέχει μια τέτοια προσέγγιση στη διδασκαλία των γλωσσών. Τα ευρήματα της έρευνας δείχνουν μια θετική στάση των γονέων ως προς αυτού του είδους τη γλωσσική εκμάθηση, με ιδιαίτερη έμφαση στην αγγλική γλώσσα και κουλτούρα, ενώ αναδεικνύουν στην πλειονότητά τους τη συστηματικότητα και τον ταυτόχρονο χαρακτήρα της ως κάτι προσιτό και εύκολο για τα παιδιά. Ως πλεονεκτήματα παρουσιάζονται τα εφόδια σε επαγγελματικό κυρίως επίπεδο, ενώ ως μειονέκτημα η υπερφόρτωση των δραστηριοτήτων για τους/τις μαθητές/τριες. Τέλος, η επιλογή του συγκεκριμένου σχολείου συνδέεται με την καλή φήμη που απορρέει από την ασφάλεια που νιώθουν οι γονείς, σε εποχές αβεβαιότητας, από το εκπαιδευτικό δυναμικό και το γενικότερο σχολικό περιβάλλον.

Λέξεις-κλειδιά

εκμάθηση γλωσσών, διγλωσσία-πολυγλωσσία και εκπαίδευση, στάσεις, αντιλήψεις, κίνητρα, γονείς

Abstract

This paper presents the results of a research in order to record and understand the parents' attitudes and perceptions towards the systematic and simultaneous learning of two foreign languages from early childhood, especially in the environment of a private school that promotes such an approach to language teaching. The findings show parents' positive attitudes regarding this kind of language learning, with particular emphasis on the English language and culture, while the majority of the parents highlight systematic and simultaneous learning as something accessible and easy for children. The presented advantages are linked to the benefits for professional career, while the main disadvantage is the perceived overload of students' activities. Finally,

the selection of the school by the parents is associated to the reputation arising from the security felt by the parents, to the teaching staff, and the overall educational potential and school environment.

Keywords

language learning, bilingualism–multilingualism and education, attitudes, representations, motivation, parents

Εισαγωγή

Αναμφίβολα, η εκμάθηση των γλωσσών σε όλο και πιο πρόωμη φάση της παιδικής ηλικίας αποτελεί σημείο της εποχής μας, καθώς όλο και περισσότερα παιδιά μαθαίνουν ξένες γλώσσες στην ηλικιακή ζώνη από τριών έως επτά ετών. Οι γλωσσικές στάσεις επηρεάζουν άμεσα τις επιλογές για εκμάθηση ξένων ή δεύτερων γλωσσών (Ανδρουλάκης, 2008). Καθώς στις δυτικές κοινωνίες, οι γονείς είναι ο κύριος παράγοντας παροχής παιδείας, διαμόρφωσης της προσωπικότητας των παιδιών καθώς και των αντιλήψεών τους για τον εαυτό τους και για τον κόσμο, μεταφέρουν στα παιδιά τους μηνύματα σχετικά με τη σημασία της εκμάθησης των γλωσσών, και ιδιαίτερα της αγγλικής και γαλλικής που εξετάζουμε εδώ, καθώς και τα συναισθήματά τους, τις αντιλήψεις τους και τις στάσεις τους (Baker, 2001) ως προς τις κουλτούρες που αυτές εκφράζουν.

Σκοπός και στόχοι της έρευνας

Σκοπός της έρευνάς μας ήταν η ανίχνευση και κατανόηση των στάσεων και των αντιλήψεων των γονέων των μαθητών του ιδιωτικού δημοτικού σχολείου Άγιος Ιωσήφ Βόλου ως προς τη συστηματική και ταυτόχρονη εκμάθηση δύο ξένων γλωσσών από την πρόωμη παιδική ηλικία. Στο σχολείο αυτό, τα παιδιά διδάσκονται από την Α΄ δημοτικού τη γαλλική γλώσσα και από τη Γ΄ τάξη την αγγλική, με μία ένταση που διακρίνει το ωρολόγιο πρόγραμμα (από 3 έως και 5 διδακτικές ώρες σε κάθε γλώσσα –αναλόγως την τάξη). Μέσα στο συγκεκριμένο πλαίσιο, διερευνούμε:

- τις στάσεις και τις αντιλήψεις των γονέων ως προς την αγγλική γλώσσα,
- τις στάσεις και τις αντιλήψεις των γονέων ως προς τη γαλλική γλώσσα,
- τις απόψεις των γονέων ως προς τον ρόλο της συστηματικής και ταυτόχρονης εκμάθησης των δύο ξένων γλωσσών, παράλληλης με αυτή της ελληνικής,

- τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της εκμάθησης δύο ξένων γλωσσών από την πρώιμη παιδική ηλικία κατά την κρίση των γονέων,
- τους λόγους για τους οποίους οι γονείς επιλέγουν την εκμάθηση των ξένων γλωσσών μέσω της μαθητείας στο συγκεκριμένο σχολείο,
- τα κίνητρα τα οποία παρέχουν στα παιδιά τους για την εκμάθηση αυτή.

Μεθοδολογία της έρευνας

Η έρευνά μας συνδυάζει ποιοτικές και ποσοτικές μεθόδους επιδιώκοντας την τριγωνοποίηση στην επεξεργασία των ερευνητικών δεδομένων. Η ποσοτική μέθοδος χρησιμοποιείται με σκοπό να οργανωθούν δεδομένα του δείγματος, έτσι ώστε να προκύπτει μια συνολική εικόνα και περιγραφή από αυτό (περιγραφική/διερευνητική στατιστική), ενώ η ποιοτική εστιάζει σε βάθος στις στάσεις και τις αντιλήψεις των γονέων, μέσω της θεματικής ανάλυσης των συνεντεύξεων.

Δείγμα της έρευνας

Μονάδα δειγματοληψίας είναι ένα ιδιωτικό σχολείο. Ο αριθμός γονέων μαθητών από την Γ΄ έως τη Στ΄ δημοτικού για το σχολικό έτος 2014–2015 ήταν 101, ενώ δείγμα της έρευνας αποτελούν 45 γονείς, εκ των οποίων οι 8 συμμετείχαν και στη συνέντευξη.

Η μεθοδολογία της έρευνας στη διανομή του ερωτηματολογίου έγινε με τυχαίο–βολικό τρόπο, καθώς συμμετέχοντες/ουσες υπήρξαν αυτοί που έδειξαν διάθεση να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο. Περαιτέρω, για τη λήψη συνέντευξης ακολουθήθηκε επίσης βολική δειγματοληψία, καθώς συμμετέχοντες/ουσες υπήρξαν εκείνοι που συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο αλλά δήλωσαν και πρόθυμοι να λάβουν μέρος και σε αυτή τη φάση της έρευνας.

Ερευνητικά Εργαλεία

Τα ερευνητικά εργαλεία, άμεσα σχετιζόμενα με τον σκοπό της παρούσας εργασίας, με τα ερευνητικά ερωτήματα και τις υποθέσεις εργασίας, περιλάμβαναν ένα ερωτηματολόγιο καθώς και ημι–δομημένες συνεντεύξεις. Συγκεκριμένα, το ερωτηματολόγιο που διανεμήθηκε εξυπηρετεί στην ανάδειξη των γενικών τάσεων, στάσεων και αντιλήψεων των γονέων ως προς τις γλώσσες και την εκμάθησή τους, την επιλογή για συστηματική και ταυτόχρονη εκμάθηση ξένων γλωσσών από μικρή ηλικία, καθώς και την επιλογή του συγκεκριμένου σχολείου από τους γονείς. Επιπλέον, διερευνήθηκαν

αντιλήψεις για αυτόν τον ιδιαίτερο τρόπο γλωσσικής εκμάθησης καθώς και για άλλους παράγοντες, όπως η επικοινωνία των γονέων με το σχολείο.

Για την ποιοτική μέθοδο χρησιμοποιήθηκε η ημι-δομημένη συνέντευξη, που στηρίχτηκε στη δημιουργία ενός οδηγού συνεντεύξεων. Για την τελική διαμόρφωση του οδηγού συνεντεύξεων λήφθηκε υπόψη, για λόγους εγκυρότητας, η πιλοτική εφαρμογή του και ιδίως οι κύριες τάσεις που απέρρευσαν από την περιγραφική ανάλυση, με σκοπό την αξιοποίησή τους στην όλη διαδικασία αλλά τη δυνατότητα να συμπληρωθούν τυχόν κενά σχετικά με την ερευνητική στοχοθεσία.

Ανάλυση αποτελεσμάτων και ερμηνεία

Ποσοτική ανάλυση

Τον Απρίλιο του 2015 ξεκίνησε διαδικασία στατιστικής ανάλυσης των ερωτηματολογίων με το στατιστικό πακέτο IBM Statistics 20. Το στατιστικό μέτρο που χρησιμοποιήθηκε ήταν το frequencies και το crosstabs. Εφαρμόσαμε δηλαδή κυρίως περιγραφική στατιστική.

Ποιοτική-Θεματική ανάλυση δεδομένων

Στο πλαίσιο της ποιοτικής μεθοδολογίας, επελέγη το παράδειγμα της θεματικής ανάλυσης (Thematic Analysis). Τα δεδομένα που αναλύθηκαν προήλθαν από 8 συνεντεύξεις με γονείς. Η διάρκεια της καθεμιάς τους κυμάνθηκε από 10 έως 18 λεπτά περίπου.

Για την πραγματοποίηση της θεματικής ανάλυσης συγκροτήθηκε ένα σχήμα θεματικών κατηγοριών, το οποίο συνιστά ένα πλέγμα κατηγοριών και υποκατηγοριών, χαρακτηριστικών και υπο-χαρακτηριστικών που συναντώνται στα ερευνητικά δεδομένα.

Τριγωνοποίηση των δεδομένων

Μέσα από την τριγωνοποίηση, δηλαδή τη χρήση δύο ή περισσότερων μεθόδων συλλογής δεδομένων, αναδεικνύεται μία ολιστική προσέγγιση του υπό μελέτη θέματος, με πορεία στη συνέχεια προς την εξαγωγή των συμπερασμάτων.

Αποτελέσματα

Τα κυριότερα αποτελέσματα της έρευνας έχουν ως εξής:

Ως προς το προφίλ των συμμετεχόντων, οι περισσότεροι συμμετέχοντες (δηλαδή συμμετέχουσες) είναι μητέρες. Κατάγονται σε μεγάλη πλειονότητα από την Ελλάδα. Όσον αφορά το μορφωτικό επίπεδο, δηλώνουν ελάχιστα πιο «μορφωμένες» σε σχέση με τους συζύγους τους, αφού, εκτός από απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι και συχνά κάτοχοι μεταπτυχιακού ή διδακτορικού τίτλου σπουδών. Το μορφωτικό επίπεδο σε γενικές γραμμές είναι υψηλό. Σχετικά με την απασχόληση, πρώτη σε προτίμηση κατηγορία είναι αυτή των ελεύθερων επαγγελματιών. Ελαφρώς περισσότερες από τις συμμετέχουσες μητέρες απασχολούνται στον δημόσιο τομέα, σε αντίθεση με τους συζύγους τους που είναι περισσότεροι στον ιδιωτικό.

Ως προς τις στάσεις και αντιλήψεις για την αγγλική γλώσσα, οι γονείς ανάγουν την αγγλική σε μία πολύ βασική γλώσσα. Θεωρούν ότι είναι απαραίτητη, καθώς χρησιμοποιείται σε διάφορους τομείς της καθημερινής ζωής, είναι αναγκαία για την επικοινωνία και τις διαπροσωπικές σχέσεις σε πολυπολιτισμικά περιβάλλοντα, για τις σπουδές στο εξωτερικό και για το εργασιακό περιβάλλον, για την κατανόηση της τεχνολογίας. Επομένως, αναδεικνύουν ως αναγκαιότητα την εκμάθηση της αγγλικής, ενώ δίνουν σαφή προτεραιότητα ως προς την εκμάθησή της σε σύγκριση με άλλες γλώσσες, όπως είναι η γαλλική και η γερμανική. Δίνουν, παράλληλα, μία γενική «ιεράρχηση» στις ξένες γλώσσες ως προς τη σημασία τους για εκμάθηση, κατατάσσοντας έτσι την αγγλική στην πρώτη θέση, τη γερμανική στη δεύτερη και τη γαλλική στην τρίτη θέση.

Ως προς τις στάσεις και αντιλήψεις για τη γαλλική γλώσσα, οι γονείς πιστεύουν ότι η εκμάθησή της είναι πιο δύσκολη από ό,τι της αγγλικής, κυρίως λόγω του μορφολογικού και του συντακτικού επιπέδου της γλώσσας. Δηλώνουν την πεποίθησή τους ότι η γαλλική γλώσσα έχει «μείνει πίσω», ενώ παράλληλα τη χαρακτηρίζουν «κομψή», «όμορφη», και συνδέουν την εκμάθησή της με την επιθυμία ενασχόλησης με τον γαλλικό πολιτισμό. Όσον αφορά τη Γαλλία, οι απόψεις δίστανται, καθώς συναντούμε τόσο θετική ή ουδέτερη στάση όσο και αρνητική στάση. Οι αντιλήψεις για τη Γαλλία είναι άμεσα συνυφασμένες με την εκμάθηση της γαλλικής, και συγκεκριμένα η χρησιμότητα της γλώσσας και η παγκόσμια διάδοσή της αναδεικνύονται ως παράγοντες για την επιλογή της εκμάθησής της. Ειδικά για τη Γαλλία, οι παράγοντες που επηρεάζουν την κρίση των γονέων είναι η οικονομική, στρατιωτική, πολιτική και πολιτισμική θέση της, ενώ σε ορισμένους από τους συμμετέχοντες/ουσες καθοριστικό ρόλο παίζει και η εκπαιδευτική παρουσία

της χώρας. Παράλληλα, καταγράφεται και η άποψη πως η γαλλική γλώσσα δεν είναι διαδεδομένη, άρα σύμφωνα με τους γονείς δεν υπάρχει και μεγάλη ανάγκη για εκμάθηση.

Όσον αφορά τις σχέσεις των γονέων γενικότερα με τις συγκεκριμένες κουλτούρες, οι γονείς δηλώνουν στην πλειονότητά τους πως γνωρίζουν πολύ καλά την αγγλική γλώσσα και μέτρια τη γαλλική. Στο σημείο αυτό φαίνεται πως οι στάσεις και οι αντιλήψεις των γονέων απέναντι στις γλώσσες αλλά και στις αντίστοιχες χώρες είναι επηρεασμένες από τις εμπειρίες που έχουν βιώσει σε σχέση με αυτές. Η επαφή του γονέα με τις δύο ξένες γλώσσες-πολιτισμούς γίνεται μέσω ταξιδιών σε αγγλόφωνες και γαλλόφωνες περιοχές αλλά και σε άλλες, όπου οι δύο γλώσσες αποτελούν το μέσο επικοινωνίας και συνεννόησης, όπως επίσης και μέσω βιβλίων ή περιοδικών. Ένας συμμετέχων στην ποιοτική έρευνα δηλώνει πως έχει ζήσει στην Αγγλία, λόγω καταγωγής.

Οι γονείς επίσης ευνοούν την επαφή με αυτές τις κουλτούρες και για τα παιδιά τους. Κύριο όχημα, όπως φάνηκε στα αποτελέσματα της ποσοτικής έρευνας, είναι η μουσική και η παρακολούθηση αγγλόφωνων/γαλλόφωνων ταινιών, ενώ έπονται διάφοροι άλλοι τρόποι, μαζί με την ανάγνωση βιβλίων. Τα τραγούδια και η τηλεόραση, καθώς και η αγορά βιβλίων εμφανίζονται και στο ποιοτικό μέρος της έρευνας, ενώ οι συμμετέχοντες/ουσες δηλώνουν επίσης πως βοηθούν τα παιδιά στο σπίτι για τα μαθήματα των ξένων γλωσσών. Σχετικά με τις στάσεις που διαμορφώνονται για την επαφή αυτή μεταξύ γονέα και παιδιού, οι γονείς αναφέρουν πως έχει μεγάλη σημασία καθώς οι ξένες γλώσσες δεν είναι μόνο ένα γνωστικό αντικείμενο, αλλά αναδεικνύονται ως ένα χρήσιμο και ουσιώδες «επικοινωνιακό» εργαλείο.

Οι γονείς προβαίνουν επίσης και σε συγκρίσεις ανάμεσα στους τρόπους με τους οποίους το παιδί έρχεται σε επαφή με τις ξένες γλώσσες. Το πτυχίο γλωσσομάθειας «έρχεται σε δεύτερη μοίρα» σε σχέση με την καλλιέργεια και την επαφή με τον πολιτισμό και επομένως την ανάγκη για επαρκή χρήση της γλώσσας. Ένας είναι ο συμμετέχων ο οποίος συγκρίνει την επαφή που έχουν οι Έλληνες/ίδες με τους/τις «ξένους/ες». Χαρακτηρίζει καλύτερη τη γνώση των «ξένων» από εκείνη των Ελλήνων/ίδων, συγκρίνει με παλαιότερες εποχές όταν οι γονείς δεν πλήρωναν για την εκμάθηση ξένων γλωσσών, αλλά και με τους/τις ξένους/ες οι οποίοι/ες και αυτοί/ές δεν πληρώνουν για να τις μάθουν. Δικαιολογεί την άποψη αυτή από το γεγονός ότι οι Έλληνες/ίδες μαθαίνουν τις γλώσσες περισσότερο ως γνωστικό αντικείμενο, παρά ως μέρος της ευρωπαϊκής κουλτούρας. Στο σημείο αυτό, ένας γονέας στη συνέντευξη

δηλώνει ότι δεν έχει τις ίδιες προτιμήσεις στις γλώσσες με το παιδί του, ενώ ένας άλλος ότι το παιδί εκφράζει θετική στάση ως προς την επαφή που προσφέρει ο γονέας: «το έχει ως καμάρι», δηλώνει χαρακτηριστικά.

Όσον αφορά τις σχέσεις των γονέων γενικότερα με άλλες γλώσσες και πολιτισμούς, εκτός της αγγλικής και της γαλλικής, οι συμμετέχοντες/ουσες απαντούν στο ερωτηματολόγιο πως η γλώσσα που χρησιμοποιεί η οικογένεια στο σπίτι είναι γενικά η ελληνική, αφού και οι περισσότεροι κατάγονται από την Ελλάδα. Ένα μικρό μέρος των γονέων μιλούν και άλλες γλώσσες, και συγκεκριμένα σε επίπεδο «πολύ καλά», «μέτρια», «καλά». Η σχετική πλειονότητα δήλωσε πως δεν μιλά καθόλου άλλες ξένες γλώσσες. Στο ερωτηματολόγιο, γονείς ανέφεραν ως άλλες γλώσσες την ιταλική, τη ρωσική και την αραβική, ενώ στη συνέντευξη οι γονείς χαρακτηρίζουν τη ρωσική και τη κινέζικη ως «δύστροπες» γλώσσες, δύσκολες για εκμάθηση. Η ισπανική εμφανίζεται στο προσκήνιο ως διαδεδομένη, άρα και ως σημαντική, η γερμανική για λόγους κυρίως οικονομικούς, πολιτικούς (και υπερτερεί της γαλλικής στο επίπεδο αυτό), η ρωσική και η κινέζικη για επαγγελματικούς, οικονομικούς και βιοποριστικούς λόγους. Για την αραβική, ένας γονέας που εξέφρασε μεγάλη πρόθεση και διάθεση για επαφή με τις ξένες γλώσσες, επισημαίνει χαρακτηριστικά ότι «έχει την καθηγήτρια έτοιμη». Σημειώνεται, επίσης, και η ελληνική η οποία αποτελεί τη μητρική γλώσσα των περισσότερων συμμετεχόντων/ουσών. Τέλος, υπήρξε μόνο ένας συμμετέχων στη συνέντευξη, ο οποίος έχει ως μητρική την αγγλική.

Σχετικά με τις απόψεις των γονέων ως προς το ρόλο της συστηματικής και ταυτόχρονης εκμάθησης των δύο ξένων γλωσσών, παράλληλη με εκείνη της ελληνικής, οι γονείς απαντούν πως οι μαθητές/τριες παρακολουθούν μαθήματα της αγγλικής και εκτός σχολικού πλαισίου, σε ποσοστό 55,6%. Οι επιπλέον ώρες εκμάθησης της αγγλικής εντάσσονται σε ένα γενικότερο πλαίσιο της συστηματικής επαφής με τις ξένες γλώσσες.

Όπως γίνεται εμφανές, οι απόψεις στην ποιοτική ανάλυση δίστανται σε σχέση με την εντατική εκμάθηση γλωσσών που προσφέρει το σχολείο. Ο ένας γονέας εκφράζει πως είναι «υπεραρκετό», ενώ κάποιος άλλος διευκρινίζει ότι το πρόγραμμα των γλωσσών πρέπει να γίνει πιο εντατικό για να μπορεί το παιδί να τελειώσει «νωρίς» με τις ξένες γλώσσες και τα πτυχία γλωσσομάθειας.

Η διάθεση για επίτευξη της εκμάθησης της αγγλικής δικαιολογείται από τον κυριαρχικό χαρακτήρα της στην παγκόσμια επικοινωνία, από την αναγκαιότητα των ταξιδιών, αλλά και την τάση να προσχωρήσουν στις

εκπαιδευτικές τους επιλογές σε ό,τι συμβαίνει ούτως ή άλλως στον κοινωνικό τους περίγυρο. Ένας άλλος γονέας δηλώνει, εκφράζοντας μία γενικευμένη αντίληψη για την εκμάθηση των γλωσσών, την προτίμησή του σε ολιγομελή τμήματα, «όπως γίνονται στα φροντιστήρια, ή στο ιδιαίτερο». Είναι φανερό, στις απαντήσεις του δείγματός μας, η επιρροή από μια ανταγωνιστική πρόσληψη της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Από την άλλη, κάποιος γονέας διευκρινίζει ότι η εκμάθηση των γλωσσών και δη της αγγλικής μπορεί και πρέπει να περιοριστεί μόνο στο σχολικό πλαίσιο, καθώς προτεραιότητα αποτελεί η βίωση της παιδικής ηλικίας. Ωστόσο, οι γονείς δηλώνουν γενικά διάθεση για εκμάθηση των δύο ξένων γλωσσών εκτός σχολικού πλαισίου από την επόμενη σχολική χρονιά και οι λόγοι είναι πάλι, η επίσπευση της εκμάθησης και η απόκτηση πτυχίων ως προσόντων για την πορεία του παιδιού στο σχολείο και στην κοινωνία αργότερα.

Σχετικά με το αν είναι δύσκολη ή εύκολη η ταυτόχρονη εκμάθηση των ξένων γλωσσών, οι γονείς στο ερωτηματολόγιο δηλώνουν με βεβαιότητα (σε ποσοστό 68,9%) ότι η ένταση είναι κατάλληλη στην εκμάθηση ξένων γλωσσών, ενώ υποστηρίζουν ότι ένας ενήλικας δεν μπορεί να μάθει το ίδιο καλά μία ξένη γλώσσα όσο ένα παιδί (σε ποσοστό 70,5%). Οι συμμετέχοντες/ουσες στην ποιοτική φάση της έρευνας, οι οποίοι πιστεύουν ότι είναι εύκολη η ταυτόχρονη εκμάθηση, δικαιολογούν την άποψή τους από το γεγονός ότι δεν χρειάζεται και περισσότερη εμβάθυνση γνωστικά από αυτό που γίνεται για το ηλικιακό και νοητικό επίπεδο των παιδιών, καθώς και από το ότι τα παιδιά απορροφούν τις γνώσεις πολύ πιο εύκολα από τον ενήλικα. Επίσης, ένας γονέας δήλωσε πως η άποψή του μετατοπίστηκε σε σχέση με το παρελθόν, πριν ξεκινήσει δηλαδή το παιδί την ταυτόχρονη εκμάθηση. Συγκεκριμένα, δήλωσε την έκπληξή του για το ότι το παιδί του τα καταφέρνει, επομένως θεωρεί ότι είναι κάτι εύκολο, αντίθετα με αυτό που αρχικά πίστευε.

Από την άλλη πλευρά, οι γονείς που υποστηρίζουν ότι η ταυτόχρονη εκμάθηση των ξένων γλωσσών είναι δύσκολη, δικαιολογούν την άποψή τους από το γεγονός ότι διακρίνουν σύγχυση στο παιδί τους στο συντακτικό και τη γραμματική. Παρατηρούν ότι το παιδί μπερδεύει τις λέξεις, δεν μπορεί να οργανώσει καλά τις γνώσεις του, μόνο «παπαγαλίζει», ενώ δεν μπορεί να κατανοήσει τη γλώσσα, αφού δεν ξέρει καλά τα ελληνικά (2/8).

Στο σημείο αυτό εμφανίζεται μία νέα μεταβλητή, η στάση του παιδιού ως προς τη συστηματική και ταυτόχρονη εκμάθηση των ξένων γλωσσών σύμφωνα με τους γονείς. Η ερώτηση αυτή αποτέλεσε μέρος του οδηγού συνεντεύξεων,

καθώς δεν ήταν εφικτό σύμφωνα με την ερευνήτρια να ερωτηθούν οι γονείς για τα κίνητρα που δίνουν ως προς την εκμάθηση αυτή, εάν δεν γίνουν γνωστοί, εμφανείς και κατανοητοί οι τρόποι με τους οποίους ο μαθητής του ελληνογαλλικού σχολείου αντιμετωπίζει αυτή την ξενόγλωσση διδασκαλία. Έτσι λοιπόν, σύμφωνα με τους/τις ερωτηθέντες/είσες στη συνέντευξη, οι μαθητές/τριες δείχνουν να είναι κουρασμένοι/ες και πιεσμένοι/ες μερικές φορές, όμως ενώ δυσφορούν χαίρονται για το αποτέλεσμα αφού μπορούν να καταλάβουν λέξεις από ξένες γλώσσες και να συνεννοηθούν. Επίσης, ένας γονέας σημειώνει πως το παιδί του δεν δυσκολεύεται, ενώ δύο δηλώνουν ότι τα παιδιά οργανώνουν και ταξινομούν τις πληροφορίες. Δύο είναι εκείνοι οι γονείς που επισημαίνουν ότι το παιδί αντιμετωπίζει «φυσιολογικά» τη διδασκαλία που του παρέχεται, ενώ ένας γονέας δηλώνει πως ο χρόνος που έχει το παιδί μαθητεύοντας στο ιδιωτικό σχολείο είναι πιο περιορισμένος σε σχέση με εκείνον που έχουν τα παιδιά από άλλα σχολεία, και συγκεκριμένα δημόσια. Ένας συμμετέχων δηλώνει ότι η συστηματική, ταυτόχρονη εκμάθηση βοηθά το παιδί του και σε άλλες δραστηριότητες όπως στη μουσική και τον χορό. Από τη μία υπάρχει από το παιδί προτίμηση στη γαλλική, από την άλλη δυσκολία στην εκμάθησή της.

Επομένως, οι παράγοντες που διαμορφώνουν την επιτυχή ή όχι πρώιμη συστηματική και ταυτόχρονη εκμάθηση των ξένων γλωσσών, σύμφωνα με τους γονείς, είναι το ίδιο το παιδί, η γνωστική και γλωσσική ανάπτυξη που έχει σε σχέση και με το ενήλικα, το επίπεδο ευφυΐας του παιδιού, οι επικοινωνιακές και διδακτικές ικανότητες του/της εκπαιδευτικού, η βοήθεια στο σπίτι αντί φροντιστηρίου και γενικότερα το πλαίσιο εκμάθησης, καθώς και τα κίνητρα που υπάρχουν στο περιβάλλον, η κληρονομικότητα στο να αντεπεξέρχεται το παιδί στις δυσκολίες, η δυνατότητα για ταξίδια και τέλος το ίδιο το παιδί από την άποψη ότι αρέσκεται να έχει στο πρόγραμμά του πολλές δραστηριότητες. Τέλος, οι γονείς πιστεύουν ότι στο μέλλον το παιδί θα μάθει και άλλες γλώσσες πέραν αυτών των δύο, σε ποσοστό που αντιπροσωπεύει λίγο πάνω από το μισό δείγμα (54,1%).

Εξετάζοντας τους λόγους για τους οποίους οι γονείς επιλέγουν την εκμάθηση των ξένων γλωσσών μέσω του συγκεκριμένου σχολείου, προκύπτει ότι το 48,9% θεωρεί πολύ σημαντική την εκμάθηση δύο ξένων γλωσσών όσον αφορά την επαγγελματική αποκατάσταση των παιδιών τους. Συμπληρωματικά το 44,4% θεωρεί σημαντική την εκμάθηση ξένων γλωσσών για τις σπουδές στο εξωτερικό, ενώ το 35,6% θεωρεί κάπως σημαντική την εκμάθηση ξένων

γλωσσών με σκοπό την απόκτηση πτυχίων γλωσσομάθειας. Γίνονται φανερές, εδώ, οι επιδιώξεις από την εκμάθηση των δύο ξένων γλωσσών, οι οποίες παρουσιάζονται μακροπρόθεσμες, όπως αποδεικνύεται και από τις συνεντεύξεις, καθώς οι απαντήσεις εστιάζουν γενικά στις σπουδές και στη ζωή στο εξωτερικό. Ακολουθεί η επιδίωξη για επαγγελματική αποκατάσταση και έπειτα η συνέχιση της επαφής με άλλες γλώσσες, πέρα από την απόκτηση πτυχίου. Οι γονείς δικαιολογούν τις επιλογές τους αυτές επαναφέροντας τις στάσεις τους ως προς τις γλώσσες και την εκμάθησή τους. Επίσης, οι γονείς συγκρίνουν τις αντιλήψεις τους με τους παράγοντες που καθορίζουν τις επιλογές τους για εκμάθηση γλωσσών. Πάντως σε μεγαλύτερο ποσοστό απαντήσεων, παρουσιάζεται η σύγκριση της επαγγελματικής αποκατάστασης με το πτυχίο γλωσσομάθειας (η πρώτη δηλώνεται ως πιο σημαντική).

Για το αν η επιλογή του συγκεκριμένου σχολείου συνδέεται με το κοινωνικο-μορφωτικό-οικονομικό επίπεδό τους, σε συνάρτηση και με τα προσωπικά στοιχεία που απορρέουν από το ερωτηματολόγιο, οι γονείς στην πλειονότητά τους βρίσκονται σε απασχόληση, ενώ και οι ίδιοι όπως και οι σύζυγοί τους έχουν μόρφωση έως και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Έπειτα, το γεγονός ότι το σχολείο είναι ιδιωτικό, δείχνει ότι οι γονείς έχουν την άνεση να πληρώσουν τα δίδακτρα, ενώ η επαφή με τις εξωσχολικές δραστηριότητες δείχνει και εκείνη ότι το μορφωτικό επίπεδο της οικογένειας είναι κάτι που τους απασχολεί και λαμβάνουν υπόψη.

Φτάνοντας στους λόγους για τους οποίους οι γονείς επιλέγουν το συγκεκριμένο σχολείο, αυτοί αφορούν κυρίως την καλή φήμη και μετέπειτα την πρώιμη εκμάθηση ξένων γλωσσών. Υψηλά κατατάσσουν και άλλους λόγους στο ερωτηματολόγιο και οι οποίοι αφορούν κυρίως την ασφάλεια που νιώθουν στο σχολικό περιβάλλον, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας των παιδιών τους, αλλά και της εμπιστοσύνης που έχουν στο εκπαιδευτικό προσωπικό. Το ίδιο και στη συνέντευξη, οι γονείς (5 από 8) δηλώνουν πως η εκμάθηση των δύο γλωσσών δεν έπαιξε ρόλο στην επιλογή του σχολείου. Τρεις από τους οχτώ συμμετέχοντες/ουσες στη συνέντευξη παρατηρούν πως η επιλογή του σχολείου ήταν τυχαία, και καθορίστηκε από άλλους παράγοντες. Τέτοιοι είναι η σημασία που έχει για τους γονείς η ποιότητα σπουδών που προσφέρει η ιδιωτική εκπαίδευση και η επιλογή της αντί για τη δημόσια, η ποιότητα του εκπαιδευτικού δυναμικού, τόσο εκπαιδευτικών όσο και μαθητών, η ασφάλεια και τέλος η γεωγραφική απόσταση από τον χώρο εργασίας των γονέων. Όσον αφορά τις σχέσεις των γονέων με το συγκεκριμένο σχολείο, οι

γονείς δηλώνουν πως επισκέπτονται συχνά τους/τις διδάσκοντες/ουσες ξένων γλωσσών.

Για τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της συστηματικής και ταυτόχρονης εκμάθησης των δύο ξένων γλωσσών από την πρώιμη παιδική ηλικία, οι γονείς επισημαίνουν τη δυνατότητα που έχουν από τώρα τα παιδιά τους να αντιλαμβάνονται την τεχνολογία και τις ξενόγλωσσες λέξεις, την ευκαιρία αυτή για εκμάθηση και άλλων ξένων γλωσσών, την ανάπτυξη εγκεφαλικών συνάψεων, την καθημερινή επαφή με τις γλώσσες, την επαφή με άλλους πολιτισμούς και τη διεύρυνση οριζόντων, την επίσπευση στη διαδικασία της εκμάθησης, το ότι η καλή επίδοση που μπορεί να υπάρξει από αυτή την εκμάθηση μπορεί να βοηθήσει στη συνολική σχολική βαθμολογία, την εξοικείωση με τη ξένη γλώσσα, την επικοινωνία με τους «άλλους» πολιτισμούς, την πρόσθετη γνώση, την επαφή του παιδιού και την αγάπη για τις ξένες γλώσσες, τη συμβολή των γλωσσών και σε άλλες δραστηριότητες και στην απόκτηση πτυχίων γλωσσομάθειας από το σχολείο. Μάλιστα ένας γονέας εκδηλώνει ικανοποίηση από αυτήν την ένταση της εκμάθησης από το σχολείο αφού δεν υπάρχουν άλλες εξωσχολικές δραστηριότητες για το παιδί.

Σχετικά με τα μειονεκτήματα, αναφέρεται και πάλι η κούραση, η πίεση, εντός ορίων πάντως, ο επιπλέον όγκος δουλειάς σε σχέση και με το συνολικό πρόγραμμα των παιδιών, η αδυναμία του παιδιού να κατανοήσει πλήρως το ξενόγλωσσο διδασκόμενο αντικείμενο και να το αφομοιώσει ενδελεχώς. Επιπλέον, ένας γονέας δηλώνει δυσαρέσκεια, καθώς περίμενε τα παιδιά του να μπορούν να συνεννοηθούν σε ένα ταξίδι που έκαναν στο εξωτερικό, ενώ κάποιος άλλος επιθυμεί καλύτερη οργάνωση για μεγαλύτερη ένταση.

Όσον αφορά τα κίνητρα και τους τρόπους ενθάρρυνσης από τους γονείς προς τα παιδιά, αυτά διακρίνονται σε εσωτερικά και εξωτερικά. Δίνουν έμφαση στη γνώση και στην αναζήτησή της, «πηγαίνουν με τα νερά τους», δεν ασκούν πίεση για πτυχίο γλωσσομάθειας, παρέχουν εξηγήσεις, ενώ τονίζουν ότι η εκμάθηση αυτή διευκολύνει την εκμάθηση ξένων γλωσσών στην επόμενη βαθμίδα εκπαίδευσης. Παράλληλα, αναδεικνύουν πρότυπα, όπως είναι και η ικανότητα να μπορεί το παιδί τους να επικοινωνεί με παιδιά από άλλες χώρες και να μην νιώθουν απομονωμένα σε ένα πολυπολιτισμικό περιβάλλον. Επίσης αγοράζουν βιβλία, αναδεικνύουν τα θετικά που αποφέρει αυτή η διαδικασία, επικεντρώνονται στην ανάγκη για επαγγελματική αποκατάσταση αφού «στην Ελλάδα δεν υπάρχουν πλέον δουλειές». Τέλος, ταξιδεύουν και έτσι η γλώσσα

φαίνεται χρήσιμη, ενώ πείθουν τα παιδιά τους να διαβάσουν τα ξενόγλωσσα μαθήματα δίνοντάς τους ανταλλάγματα.

Συμπεράσματα

Θα μπορούσαμε να συνοψίσουμε τα συμπεράσματα της έρευνάς μας στα εξής:

- Η στάση των γονέων προς την αγγλική γλώσσα έχει «μεγαλύτερο» θετικό πρόσημο από τη στάση για τη γαλλική.
- Οι συμμετέχοντες/ουσες γνωρίζουν όντως και τις δύο ξένες γλώσσες, μπορεί και κάποιες άλλες.
- Παράλληλα, φαίνεται ότι έχουν ζήσει ή εργάζονται σε πολυπολιτισμικά περιβάλλοντα, αλλά κατάγονται και από άλλες χώρες, με έμφαση στην Αγγλία.
- Οι σχέσεις των γονέων με τους αντίστοιχους πολιτισμούς είναι καθοριστικές και, άμεσα ή έμμεσα, έχουν αντίκτυπο και στις προτιμήσεις των παιδιών.
- Οι στάσεις και οι αντιλήψεις των γονέων για τις γλώσσες και την εκμάθησή τους είναι γενικά ανάλογες με εκείνες των παιδιών τους.
- Κυρίαρχη είναι η άποψη ότι οι γλώσσες είναι σημαντικές από τη στιγμή που είναι χρήσιμες. Γίνεται δηλαδή μία στροφή από την ενταξιακή στην «εργαλειακή» θέση που λαμβάνουν οι γλώσσες.
- Η επιλογή του συγκεκριμένου σχολείου σχετίζεται άμεσα με το κοινωνικο-μορφωτικό επίπεδο των γονέων.
- Οι γονείς όντως επιλέγουν το συγκεκριμένο σχολείο επειδή έχει καλή φήμη και επειδή τα παιδιά μαθαίνουν δύο ξένες γλώσσες και έτσι ο/η μαθητής/τρια εφοδιάζεται με προσόντα που σχετίζονται άμεσα με την αγορά εργασίας.
- Τα οφέλη της εκμάθησης ξένων γλωσσών από την πρώιμη παιδική ηλικία σχετίζονται με την ανάπτυξη της προσωπικότητας του/της μαθητή/τριας σε προσωπικό, επαγγελματικό και κοινωνικό επίπεδο.
- Παρουσιάζονται και ορισμένα μειονεκτήματα σύμφωνα με τους γονείς της εκμάθησης αυτής.
- Οι απαντήσεις για το αν είναι εύκολη ή δύσκολη αυτή η εκμάθηση των ξένων γλωσσών είναι όντως μοιρασμένες, αλλά με εστίαση των απαντήσεων κυρίως στη δυσκολία που έχει το εγχείρημα αυτό.
- Η εκμάθηση των δύο ξένων γλωσσών αφορά μακροπρόθεσμες επιδιώξεις των γονέων.

- Οι γονείς δηλώνουν διατεθειμένοι να προσφέρουν στα παιδιά τους την επαφή και γνωριμία με άλλες ξένες γλώσσες. Ήδη αυτή η προσπάθεια έχει ξεκινήσει από το γεγονός ότι παρέχουν διάφορες εξωσχολικές δραστηριότητες που έχουν να κάνουν με τη διεύρυνση των σχέσεων με κουλτούρες άλλες πλην της ελληνικής, αγγλικής και γαλλικής.

Σύνδεση με συναφείς έρευνες

Η ποσότητα και η ποιότητα έκθεσης στη γλώσσα-στόχο όπως έδειξε και η παρούσα μελέτη, είναι παράγοντες που επηρεάζουν την εκμάθηση των ξένων γλωσσών. Αυτή η έκθεση αφορά όχι μόνο τη διδασκαλία αλλά και την επαφή με τον πολιτισμό. Οι γονείς δηλώνουν την επιθυμία τους για περισσότερη ένταση στην εκμάθηση των δύο ξένων γλωσσών από τα παιδιά τους, ενώ η έρευνα της Muñoz (2011) αναφέρει ότι μια διαφορά λίγων ωρών την εβδομάδα δεν θα έχει, κατά πάσα πιθανότητα, σημαντική επίδραση. Ακόμη ο Puren (Puren, 2014, όπ. αναφ. στο Lambalet & Berthele, 2014), όπως και οι γονείς του δείγματος, εκφράζει την αντίληψη ότι οι ενήλικες μπορούν να κατανοήσουν ενδελεχώς τα νοήματα που φέρει μία γλώσσα και το περιεχόμενό της, ενεργοποιώντας τις γνωστικές λειτουργίες.

Η έρευνά μας, επίσης, ισχυροποιεί πλήρως τα ευρήματα της έρευνας της Παντολέων (2011), η οποία ανέδειξε τη θετική στάση των γονέων προς την εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας από την πρώτη τάξη του δημοτικού. Η βοήθεια στο σπίτι, η καλή γνώση των ξένων γλωσσών, το υψηλό μορφωτικό επίπεδο των γονέων εμφανίζονται και στη δική μας μελέτη ως παράγοντες καλής εκμάθησης των ξένων γλωσσών. Η αγγλική και εδώ παρουσιάζεται ως απαραίτητο και ισχυρό εφόδιο για την επαγγελματική ζωή. Η έρευνά μας πιστοποιεί, επίσης, τις ποσοτικές έρευνες της Eurostat (2014), που αναφέρουν ότι οι περισσότεροι ενήλικες μιλούν αγγλικά, ενώ υπάρχει τάση για επιλογή γλωσσών όπως τα ρωσικά και τα ισπανικά.

Σχετικά με την έρευνα της Λιβεράνου (2014), τα κοινά σημεία που εντοπίζονται, αφορούν τη χρηστικότητα των γλωσσών και τη στρόφη τους από την ενταξιακή τους χρησιμότητα στην εργαλειακή. Παράλληλα, παρατηρείται μία τάση για εκμάθηση της γερμανικής ως δεύτερης ξένης γλώσσα, ενώ και η ρωσική μαζί με την κινεζική δείχνουν και εδώ να θεωρούνται πολύ σημαντικές για εκμάθηση. Για τη Γαλλία στην έρευνά μας οι στάσεις χαρακτηρίζονται με μάλλον αρνητικό πρόσημο, όσον αφορά την πολιτική και οικονομική θέση, ενώ

η εκμάθηση της γαλλικής έχει αξία μόνο όταν πρόκειται για γνωριμία και επαφή με τον αντίστοιχο πολιτισμό.

Περιορισμοί έρευνας-προτάσεις

Η εργασία αυτή συνιστά μία μελέτη περίπτωσης, η οποία στοχεύει στη σε βάθος εξέταση μιας συγκεκριμένης κατάστασης προκειμένου να καταστεί δυνατή η βαθύτερη κατανόηση των απόψεων των γονέων που εμπλέκονται σε αυτή τη συγκεκριμένη σχολική μονάδα. Αυτό σημαίνει ότι τα αποτελέσματα δεν καθίστανται γενικεύσιμα, αλλά αφορούν μόνο το συγκεκριμένο πλαίσιο έρευνας. Το σχολείο, άλλωστε, αποτελεί μια καθοριστική παράμετρο στη διαμόρφωση αντιλήψεων, στάσεων και παραδοχών, ενώ τα ανθρώπινα περιβάλλοντα είναι μοναδικά και δυναμικά. Πιθανή μελλοντική ερευνητική πρόταση θα μπορούσε κάλλιστα να αποτελέσει, μέσα στο συγκεκριμένο πάντα πλαίσιο, η ανάδειξη των στάσεων ως προς τη συστηματική και ταυτόχρονη εκμάθηση των γλωσσών από την πλευρά των εκπαιδευτικών, αλλά των ίδιων των μαθητών/τριών του σχολείου.

Βιβλιογραφία

- Ανδρουλάκης, Γ. (2008). *Οι γλώσσες και το σχολείο. Στάσεις και κίνητρα των μαθητών σε δύο ελληνικές ζώνες, στο πλαίσιο μιας ευρωπαϊκής κοινωνιογλωσσικής έρευνας*. Αθήνα: Gutenberg.
- Baker, C. (2001). *Εισαγωγή στη διγλωσσία και τη δίγλωσση εκπαίδευση* (Μ. Δαμανάκης, επιμ., Α. Αλεξανδροπούλου, μτφ.). Αθήνα: Gutenberg.
- Eurostat (2014). *English, French and German still most common foreign languages studied at lower secondary level in the EU28 in 2012*. Ανακτήθηκε από: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/325092014-AP/EN/3-25092014-AP-EN.PDF.
- Garcia Mayo, M. P. (2003). Age, Length of Exposure and Grammatically Judgements in the Acquisition of English as a Foreign Language. In M. P. Garcia Mayo & M. Lecumberri (Eds.), *Age and the acquisition of English as a foreign language* (pp. 94–114). Clevedon: Multilingual Matters.
- Javeau, Cl. (2000). *Η έρευνα με ερωτηματολόγιο. Το εγχειρίδιο του καλού ερευνητή*. Αθήνα: Τυπωθήτω, Δαρδανός.
- Lambelet, A., & Berthele, R. (2014). *Age et apprentissage des langues à l' école*. *Revue de littérature*. Fribourg: Institut de plurilinguisme de l' Université de Fribourg. Retrieved from: www.centre-plurilinguisme.ch/Web_FR_AgeLanguesEcole.pdf.
- Lindgren, E., & Munoz, C. (2013). The influence of exposure, parents, and linguistic distance on young European learners' foreign language comprehension. *International Journal of Multilingualism*, 10(1), 105–129.
- Λιβεράνου Ζ. (2014). *Στάσεις μαθητών/τριών και φοιτητών/τριών του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος απέναντι στη Γαλλία και τη γαλλική γλώσσα στον καιρό της κρίσης*. (Διπλωματική Μεταπτυχιακή Εργασία). Βόλος: Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Σχολή Επιστημών του Ανθρώπου, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.
- Muñoz, C. (2011). Input and long-term effects of starting age in foreign language learning. *IRAL-International Review of Applied Linguistics in Language Teaching*, 49(2), 113–133.
- Παντολέων Β. (2014). *Η εκμάθηση της αγγλικής γλώσσας σε πρώιμη παιδική ηλικία: στάσεις και απόψεις των γονιών*. (Διπλωματική Μεταπτυχιακή Εργασία). Κόρινθος: Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Σχολή Κοινωνικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου.